

Terveyspalvelujen ulkoistaminen ja kilpailun toimivuus

Hennamari Mikkola,
Kelan tutkimusosasto,
Tieteiden talo 10.5.2010

Terveyspalvelujen markkinat

Yksityinen tuottaja
ja kuluttajat

Yksityinen tuottaja
ja kunnat

Julkisen sektorin
oma tuotanto ja
sisäiset markkinat

Yksityinen tuottaja
ja työnantaja

Yksityinen tuottaja ja kuluttajat

- Sairausvakuutuksesta korvattavat palvelut
 - yksityinen hammashuolto 310 miljoonaa euroa
 - yksityislääkäripalvelut, kuntoutus ja laboratoriot sekä kuvantamistutkimukset 802 miljoonaa euroa

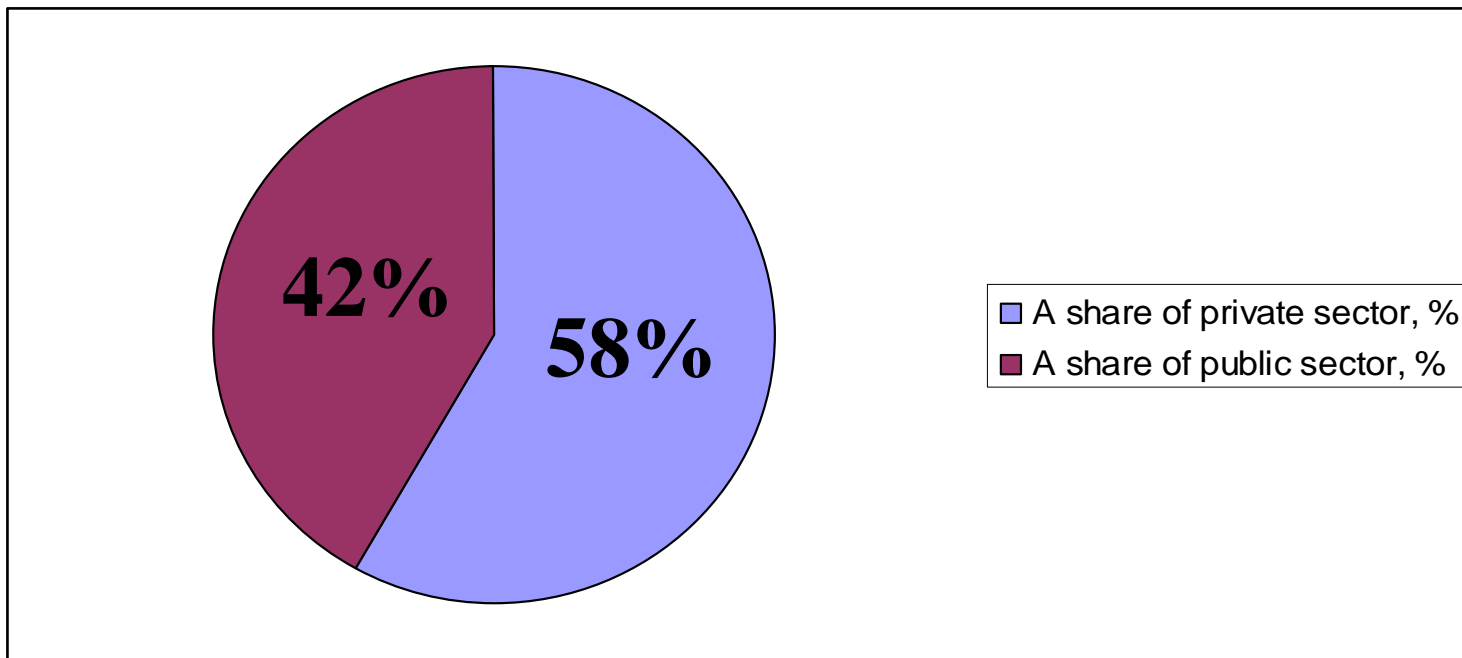
Yksityinen tuottaja ja kunnat

- Kuntien ja kuntayhtymien
 - erikoissairaanhoidon ostot 164 miljoonaa euroa
 - perusterveydenhuollon ostot yksityisiltä 135 miljoonaa euroa
 - perusterveydenhuollon hammashoidon ostot yksityisiltä 17 miljoonaa euroa

Yksityinen ja julkinen tuotanto ikääntyneiden palveluissa milj. €

	Kunnan oma tuotanto	Säätöt	Yritykset	Yksityinen yhteensä	Kaikki yhteensä
Laitohoito	765	117	14	131	896
Palveluasuminen	527	426	311	736	1264
Kotihoito	591	13	64	77	668

Yksityisen ja julkisen tuotannon osuudet ikääntyneiden palveluasumisessa

Yksityinen tuottaja ja työnantaja

- Työterveyshuolto 398 miljoonaa €
- YTHS:n opiskeluterveydenhuolto 21 miljoonaa €

Terveydenhuoltoalan suurimmat yritykset

- Terveystalo Health care Iv. 210 milj. €
- Attendo Medone Iv. 136 milj.€
- Mehiläinen Iv. 136 milj.€
- Plusterveys Iv. 108 milj.€
- Diacor Iv. 51 milj.€
- Hoivapalveluissa: suurin yritys 'Mainio Vire' Iv. 40 milj.€

Miksi yksityissektori kasvaa ?

- Kunnallisen palvelutuotannon ongelmat
- Lainsäädäntömuutokset
- Demografiset ja sosioekonomiset tekijät
- Talouden nousukausi - edellisen laman aikana yksityissektorin käyttö väheni

- Miksi kunnat ovat ryhtyneet ulkoistamaan terveydenhuoltoa?
- Miksi yritykset ulkoistavat palveluja ja tuotantoa?

Lääkäripalveluja tuottavan toimialan kehitys

- 2003–2009 alan yritysten liikevaihto kasvanut nopeasti lähes 200 miljoonaan euroon
- Päivystyspalveluista valtaosan järjestävät yritykset
- 37 ulkoistettua terveysasemaa (2009) palvelee yhteensä noin 400 000 asukkaan väestöä eri puolilla Suomea

Kyselytutkimus ulkoistamisesta ja kilpailun toimivuudesta

- Vuonna 2008 (5 kertaa toistettu internetkysely)
- Kaikille kansanterveystyön kuntayhtymien ja sairaanhoitopiirien johtaville ylilääkäreille
- N=110
- Kansanterveystyön kuntayhtymien vastaajat edustivat 52,7 % väestöstä

- Kyselytutkimuksen vastaukset luokiteltiin ja ristiintaulukoitiin taustamuuttujien avulla
- Taustamuuttujat:
 - Väestön määrä (alle 20 000 ja yli 20 000)
 - Yliopistosairaanhoidopiirin jäsenyys
 - Eteläinen vai pohjoinen sijainti
 - Lääkäreiden määrä
 - Perusterveydenhuollon henkilöstön määrä

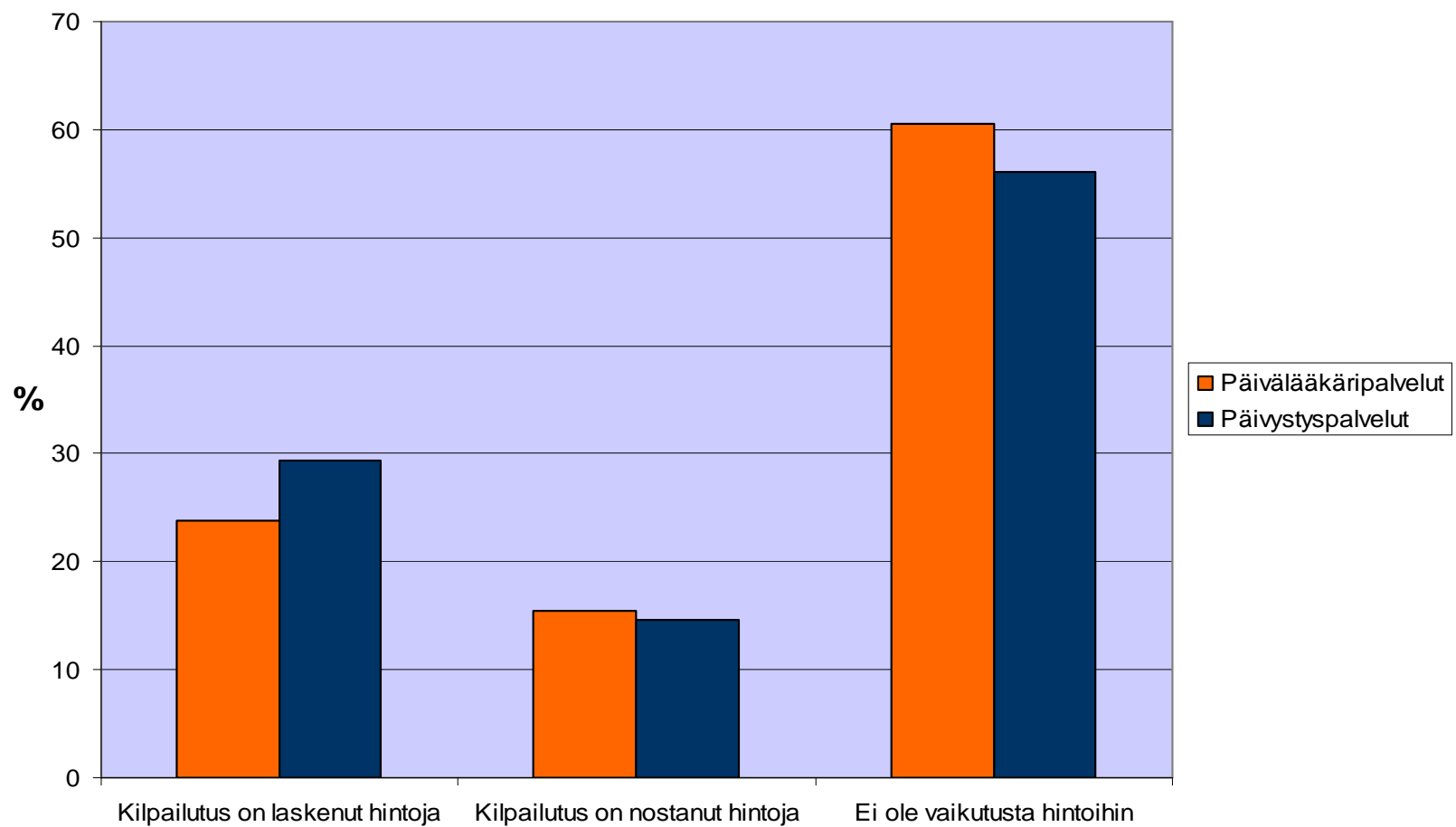
Ulkoistamisen laajuus

	2007	2008
N=56 Päivälääkäripalvelut per asukas (ka,€)	11,3	11,8
N=56 Päivystyspalvelut per asukas (ka,€)	8,1	7,7
Yhteensä	19,4	19,4
N=55 Päivälääkäripalvelujen ulkoistamisen laajuus suhteessa käyttömenoihin (ka,%)	3,8	
N=55 Päivystyspalvelujen ulkoistamisen laajuus suhteessa käyttömenoihin (ka,%)	2,5	
Yhteensä	6,3	

Kunnittainen vaihtelu huomattava

- Aineistossa oli 10 kuntayhtymää, joiden ulkoistettujen päivälääkäri- ja päivystyspalvelujen osuus käyttömenoista oli yli 10 %
- 4 kuntayhtymää, joiden ulkoistettujen palvelujen osuus oli yli 20 % käyttömenoista

Kilpailun vaikutus hintoihin

Kilpailun vaikutukset

- Valtaosan mielestä kilpailutus ei vaikuta hintoihin
- Kilpailutusosaaminen ja kilpailutukseen liittyvä koulutus on kasvanut väestöltään suurissa kuntayhtymissä ($p=0,002^{**}$, $p=0,014^{**}$)
- Yritykset tuoneet uusia innovaatioita perusterveydenhuoltoon erityisesti YO-sairaanhoito-piireihin kuuluvissa kuntayhtymissä ($p=0,051^*$)

Toimialan kehitys

- Alalla on liian vähän yrityksiä, erityisesti suureten väestöpohjien mielestä ($p=0,005^*$)
- Eteläisen sijainnin kuntayhtymien mielestä yksi yritys hallitsee markkinoita ($p=0,015^*$)

Ylilääkärit olivat yhtä mieltä siitä, että

- lääkäripalvelujen ostaminen oli tuottanut jonkin verran tai huomattavat lisäkustannukset (83%)
- yritysten markkinointi kuntiin on lisääntynyt (88%)
- kilpailutusosaaminen on kasvanut (80%)
- otamme oppia muiden organisaatioiden kilpailutuksista (86%)
- kilpailutukset ovat työläitä (91%)
- kilpailutus on tullut jäädäkseen (91%)
- palvelujen ulkoistaminen on tullut jäädäkseen (81%)

Pohdintaa

- Yllättäviä tuloksia:
 - Kilpailutus ei vaikuta hintaan ?
 - Usean mielestä (40 %) kilpailutus ei vaikuta oman toiminnan arviointiin
 - Vain 2 vastaajista oli sitä mieltä, että ulkoistamisen avulla on saavutettu säästöjä
- Taustamuuttuja-analyysien mielenkiintoinen tulos:
 - Mieli-pide-eroissa yliopistosairaanhoidopiirin jäsenyydellä enemmän merkitystä kuin väestöpohjan koolla tai maantieteellisellä sijainnilla

Tutkimus löytyy Kunnallisalan kehittämissäätöön sivuilta:

www.kaks.fi, Kunnat- ja kilpailu-sarjasta:

Mikkola Hennamari, Toimiiko kilpailu
lääkäripalveluissa?